

úyrenilip atırǵan temanın quramalılıǵı, studentlerdiń qamtıp alınıwına qarap belgilenedi.

Shınıǵıwlarda metodtı qollaw tómendegishe ámelge asırıladı:

-Oqıtıwshı úyrenilip atırǵan tema, arnawlı quram bólimler mánisinín ashıp beriliwin talap etetuǵın sorawlardı islep shıǵıp, oqıwshılar názerine usınıs etiledi

-Studentler berilgen sorawǵa qısqa múddete anıq, tınıq juwap

-Topar (juplıq)da islewde bir student berilgen sorawǵa juwap qaytaradı (onıń toparlasları juwaptı tolıqtıradı, (biraq, pikirler tákirarlanbawı lazım) .

Metodtı qollawda temawǵa saykes tayanış túsinikler, tiykarǵı ideyaların mánisi studentler tárepinen áwizeki, jazba yáki súwret (keste, diagramma) tárzinde jarıtılıwı múmkin.

Usı usılda ótilgen tema tákirarlap alınadı. Buǵan 20 minut waqıt sarıplanadı. Qalǵan waqıt dawamında - aqlıy hújim usılı tiykarında sabaq dawam ettiriledi:

Ne? Qayjerde? Qashan?

Aqlıy hújim tártibi hám basqıshları:

Aqlıy hújimde hár qanday pikir inabatqa alınadı. Aqlıy hújim úsh basqıshdan shólkemlestiriledi:

1) Mashqalanıwı qoyılıwı

2) Ideyalar generaciyası:

Ideyalar kóp bolıwı múmkin. Bul orında shegara qoyılmaıdı.

Sın pikirge jol qoyılmaıdı. Eń abstrakt ideyalar da inabatqa alınadı. Ideyalar bahalanbaydı. Hámme ideyalar ulıwmalastırıladı.

3) Ideyalar toparlanıwı, tártipke salınıwı hám eń áhmiyetke iyeleri ajratılıwı.

Hár bir oqıwshıǵa karbon kislotaların ximiyalıq qásiyetleri hám alınıw usılları boyınsha reakciya teńlemeleri jazıp keliw tapsırıladı. Qadaǵalaw qolay bolıwı ushın jurnaldaǵı tártib nomeri boyınsha reakciya tańlawları talap etiledi. Ximiyalıq reakciyalardı jazıw procesinde topardaǵı jetekshi oqıwshılar átirapına 3-4ew den topar bolıwına ruxsat. Ximiyalıq reakciyanıń barıw procesi hám mánisin oqıwshı onı qanday usılda jazılıwına qaramastan júdá jaqsı túsinip alǵan bolıwı shártligi talap etiledi.

Ádebiyatlar

1. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qoshma majlisidagi nutq. / Sh.M.Mirziyoyev. - Toshkent: «O'zbekiston», 2016. 56-b.

2. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016 yil 7 dekabr /Sh.M.Mirziyoyev. - Toshkent: «O'zbekiston», 2017. 48-b.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi 2022-yil 28-yanvar, PF-60-son farmon.

4. 2023 йил 11 сентябрда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон - 2030» стратегияси тўғрисида»ги 158-сон Фармони қабул қилинди. Хужжат ЎЗА томонидан чоп этилди.

5. Ixtiyarova G.A., Bekchanov D.J., Ahadov M.Sh. Kimyoni o'qitishda zamonaviy texnologiyalar. –Toshkent: 2020.

6. Abdisamatov A., Mirzayev R., Ziyayev R. Organik kimyo. Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun. –Toshkent: «O'qtuvchi» 2011.

7. Mamadiyeva H.M., Shakarov N. Organik kimyo. Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun. –Toshkent: «O'qtuvchi» 2011.

8. Shohidoyatov H.M., Xojaniyozov H.O'., Tojimuhamedov H.S. Organik kimyo. –T.: «Fan va texnologiya», 2014.

REZYUME. Maqolada karbon kislotalari mavzusini o'qitishda interaktiv metodlarni o'z o'rnida foydalanish va o'quvchilarning kimyo faniga bo'lgan qiziqishlarini orttirish, o'z ustida mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakillantirish bo'yicha metodik usullar va ularning ahamiyatlari tahlil qilingan.

РЕЗЮМЕ. В статье анализируются методические приемы и их значение для использования интерактивных методов в преподавании предмета «Карбоновые кислоты» и повышения интереса учащихся к химии, формирования навыков самостоятельной работы.

SUMMARY. In the article, the use of interactive methods in the teaching of carboxylic acids, the analysis of methodical methods and their importance in order to increase the students' ability to work and interest in chemistry, and to form their independent work skills done.

ONGLI INTIZOM NEGIZIDA AXLOQ FUNKSIYALARI VA MADANIYATI

Sh.S.Usmonova – o'qituvchi

Andijon davlat universiteti

Tayanch so'zlar: axloq funksiyalari, axloqiy ong, axloqiy munosabatlar, axloq madaniyati.

Ключевые слова: моральные функции, нравственное сознание, нравственные отношения, нравственная культура.

Key words: moral functions, moral consciousness, moral relations, moral culture.

Axloq – jamiyat, zamon insoniyat tarixi uchun namuna bo'la oladigan ijobiy xatti-harakatlar yig'indisidir. Axloq

Ximiyalıq reakciyalar naduris islengen táǵdirde de naduris dep sın qılınbasdan, oǵan qaytadan imkaniyat beriw talap qılınadı. Bunıń ushın óziniń toparındaǵı jetekshi oqıwshıdan másláhat alıwı usınıs etiledi.

Usı usıllarda karbon kislotalar temasındaǵı bilimler oqıwshılar tárepinen ózlestirilip, keleshekte ózleriniń ómirlik iskerliginde qollawı múmkin boladı.

Oqıtıwshı oqıwshılardı sabaq procesinde qatnasıwın esapqa alıp, olardıń háreketlerine say túrde ballar jardeminde xoshametleydi.

Joqarıda kórsetip ótilgenindey, hár bir interaktiv metod tálim-tárbiya sapasın jaqsılaw, natiyjeliligin asırıw, oqıtıwshı hám tálim alıwshılar, oqıwshı hám oqıwshılar toparı, sonıń menen birge, jámaát ortasında óz-ara sheriklikti payda etiw, ideologiyalıq hám psixikalıq birlikke erisiw, bir maqsetke umtılw, hár bir tálim alıwshınıń ishki múmkinshiliklerin ámelge asırıw, shaxs retinde kórinetuǵın bolıwı ushın zárúr sharayatlar hám de ortalıqtı jaratıwda úlken múmkinshiliklerge iye.

Interaktiv metodlar óz mánisine kóre bilimlendiriwge tiyisli yamasa tárbiyalıq maqsetlerdi ámelge asırıwda belgili dárejede nátiyjege erisiwdi támiyinlesede, biraq, olardıń hár biri tálim yamasa tárbiya procesinde nátiyjeli támiyinlew boyınsha túrli múmkinshiliklerge iye. Usınıń sebebinen oqıtıwshılar interaktiv metodlardı tańlawda úyrenilip atırǵan tema, yamasa sheshiliwi kerek bolǵan máselege itibar qaratıwları maqsetke muwapıq bolıp tabıladı. Qala berse, interaktiv metodlardıń natiyjeliligi jáne de asadı, qashanda, olardı qollanıwda tálim oqıwshılardıń jas, psixologiyalıq qásiyetleri, dúnyaǵa kóz qaraları, turmıs tájiribeleri inabatqa alınıwı kerek. Bul oqıtıwshılardan kásiplik sheberligi, ilmiylik, bilimlilik, sezgirliǵı hám intuiciyaga iye bolıwdı talap etedi.

Respublikada úzliksiz tálim sistemasınıń túrli basqıshlarında iskerlik alıp baratuǵın oqıtıwshılardan hár bir interaktiv metodtıń mánisi, ózgesheligi, qollanıw shártleri menen tolıq tanısıp shıǵıw, ámeliy áhmiyetin tuwrı bahalay alıw talap etiledi. Usı maqala bilimlendiriw tarawında iskerlik alıp baratırǵın pedagoglar ushın ámeliy derek bolıp xızmet etedi degen úmittemen.

boshqaradigan, tartibga soladigan prinsip va normalar majmuidir.

Axloq ijtimoiy xodisa sifatida insoniyat jamiyati vujudga kelishi bilan bir vaqtda jamoalar bilan shaxslar o'rtasidagi ehtiyoj va manfaatlarga xizmat qiluvchi aloqa tarzida vujudga kelib, o'zining tarixiy taraqqiyotida:

- insonning tabiiy xislatlarini o'zgartiruvchi, yaratuvchi faoliyati shaklida umuminsoniy madaniyatning tarkibiy qismi;

- jamiyatda yashovchi har bir shaxsni har tomonlama kamol toptiruvchi ma'naviy-ijtimoiy omil asoslaridan biri;

- kishilarning ichki tuyg'ularini, hissiyotlarini o'stirib, umuminsoniy moddiy va ma'naviy qadriyatlarini anglab yetish, ularni asrash va kelgusi avlodlarga yetkazib berish yo'llaridan eng afzali;

- oila va kundalik turmushda mavjud bo'lgan oilaviy burch, o'zaro hurmat, sadoqat, or-nomus kabi an'analarini nasldan-naslga, avloddan-avlodga o'tkazish asosida davom ettirish vositasi;

- adolatli jamiyat qurish va unda boy-badavlat, tinchtotuv, baxtli yashash g'oyasi sifatida muntazam ravishda rivojlanib kelgan va rivojlanadi.

Axloqning negizini jamiyatning tarkibiy tuzilishi, xususan, undagi mulkiy munosabatlar, mehnat taqsimoti, aholining yoshi va ularning ehtiyoj va manfaatlarini belgilaydi. Binobarin, O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining asosini xilma-xil shakllardagi mulklar tashkil etayotgan bir vaqtda, uni rivojlantirishning ma'naviy-axloqiy negizlarini:

- umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik;

- xalqimizning ma'naviy merosini mustahkamlash va rivojlantirish;

- insonning o'z imkoniyatlarini erkin namoyon qilishi;

- vatanparvarlikni tashkil qiladi. Shubhasizki, ana shu negizlar asosida O'zbekiston xalqlarining yangicha mazmundagi ma'naviy-axloqiy dunyosi shakllanadi va qaror topadi. Bu esa, o'z navbatida xalqimiz axloqining negizini belgilab beradigan asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Axloqning jamiyat hayotida tutgan o'rni u bajaradigan funksiyalar bilan belgilanadi.

Regulyativ funksiyasi – axloqning asosiy funksiyasi hisoblanadi. Regulyativ funktsiya shaxs, xizmat jamoasi, davlat va jamoat institutlari faoliyatini jamiyatda mavjud bo'lgan axloqiy normalar asosida boshqarib turishni anglatadi. Shu maqsadda bir qancha vositalarga tayanadi: axloqiy prinsiplar, jamoatchilik fikri, axloqiy avtoritet, an'analar, urf-odatlar va hokazo. Axloq nafaqat alohida shaxs, balki butun jamiyatning ham hulq-atvorini boshqaradi.

Aksiologik funksiyasi (baholash) – yuqorida ta'kidlaganimizdek, har qanday axloqiy xatti-harakat u yoki bu qadriyatlar sistemasi orqali baholanadi. «Axloqiy-axloqsiz», «yaxshi-yomon» nuqtayi nazaridan kelib chiqqan holda xatti-harakatlar, munosabatlar, motivlar, qarashlar, shaxsiy sifatlar baholanadi. Axloq inson tomonidan qadriyatlarni o'zlashtirish, ularni rivojlantirishni ham nazorat qiladi.

Informatsion (bilish) funksiyasi- axloqiy bilimlar hosil qilishga qaratilgan bo'lib, axloqiy prinsiplar, normalar, kodekslar, ijtimoiy-axloqiy qadriyatlar haqidagi informatsiya manbasi hisoblanadi. Shu bilan birga odatiy va ekstremal vaziyatlarda, konfliktli va tang holatlarda axloqiy tanlov masalasiga e'tibor qaratiladi. Demak, axloq olamni, insonni, uning mohiyatini, hayotining ma'nosini anglashga yordam beradi.

Tarbiyaviy funksiyasi – har qanday tarbiya tizimi – bu eng avvalo axloqiy tarbiya tizimi hisoblanadi. Axloqiy tarbiya axloqiy norma, odat, an'ana, umumiy xulq-atvor namunalarini aniq tashkiliy tizim holiga keltiradi, axloqiy bilimlarni axloqiy ishonch-e'tiqodga aylantiradi, konkret vaziyatlarda axloqiy bilim va ishonch-e'tiqodni qo'llashda

ijodiy yondashuvga o'rgatadi. Demak, axloq nafaqat norma va qoidalarga rioya qilishni, balki o'z-o'zini nazorat qilishga o'rgatadi.

Shu yerda, axloqning alohida funksiyalarini ajratish shartli xarakterga ega ekanligini qayd qilish lozim. Chunki real hayotda ular bir-biri bilan uyg'un holda namoyon bo'ladi. Axloq bir vaqtning o'zida boshqaradi, tarbiyalaydi, yo'naltiradi va hokazo. U aksiologik xususiyatga ega. Ya'ni, axloqiy bilimlar insoniy munosabatlar va ijtimoiy voqelik hodisalarini baholash asosida vujudga keladi. Bu baholashning asosiy mezonini kishilarning «nima yaxshi-yu nima yomonligi» haqidagi tasavvurlari hisoblanadi. Bunday baholash ham jamiyatga, ham alohida shaxsiga xosdir. Shu tariqa axloqiy qadriyatlardan ijtimoiy va individual tizimlar vujudga keladi. Bu tizimlar bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, har bir insonda turlicha namoyon bo'ladi. Shaxs faoliyatida ijtimoiy qadriyatlar tizimi ustun bo'lsa, u ijtimoiy hayotda faol ishtirok etadi, uning dunyoqarashida jamoatchilik tamoyili ustun bo'ladi. Aksincha bo'lsa, inson o'zining shaxsiy manfaatlarini ustun qo'yadi, dunyoqarashida individualizm prinsipi ustun bo'ladi.

Aslida axloqiy ideallar, tamoyillar va normalar kishilarning adolat, insoniylik, ezgulik, yovuzlik, ijtimoiy farovonlik haqidagi tasavvurlaridan kelib chiqqan. Bu tasavvurlarga mos keluvchi xatti-harakatlar axloqiy deb, zid keldigan xatti-harakatlar axloqsizlik deb e'lon qilingan.

Boshqacha qilib aytganda, kishilar fikricha jamiyat va shaxs manfaatlariga mos keldigan, insonlar uchun foydali bo'lgan xatti-harakatlar axloqiydir. Albatta, bu tasavvurlar tarixiy taraqqiyot davomida o'zgarib borgan, turli sinflar, ijtimoiy guruhlarda turlicha bo'lgan.

Xususan hozirgi vaqtda huquqni muhofaza qilish idoralari kasb axloqida uch turdagi axloqiy norma va tamoyillarga amal qiladi:

- 1) huquqni muhofaza qilish idoralari kasb axloqining asosiy mazmunini umuminsoniy axloqiy normalar tashkil qiladi. Lekin ularning ba'zilar, masalan; jasurlik, burchga sodiqlik, adolatparvarlik asosiy ahamiyatga ega bo'ladi.

- 2) bu yerda yana faqat huquqni muhofaza qilish idoralari xodimlariga xos axloqiy norma va prinsiplar amal qiladi. Masalan, ma'lumotlarning sir saqlanishi, boshliqlar va bo'ysunuvchilar o'rtasidagi o'ziga xos munosabatlar va shu kabilar.

- 3) Shu bilan birga huquqni muhofaza qilishning faqat u yoki bu xizmatiga taalluqli bo'lgan axloqiy norma va prinsiplardir. Misol tariqasida fuqarolar bilan ishlash jarayonida qo'llanadigan operativ xatti-harakatlar qoidalari, huquqni muhofaza qilish xodimlariga konfidensial yordam bergan fuqarolarning sirini saqlash va hokazo. Bu qoidalar shakl jihatidan umuminsoniy qoidalardan farq qilishi mumkin, lekin o'zining axloqiy mazmunini saqlab qoladi. Xulosa qilib aytganki, axloq ijtimoiy-tarixiy xarakterga ega. Shu bilan birga u kasbiy xususiyatga ham ega.

Yuqorida ta'kidlaganimizdek, axloq – inson va jamiyat o'rtasidagi ob'ektiv aloqadorlik tufayli kelib chiqadigan, har bir shaxsning hayoti va faoliyatini boshqaradigan, tartibga soladigan prinsip va normalar majmuidir.

Ko'p asrlar davomida, antik davrlardan boshlaboq mutafakkirlar axloq haqida juda ko'p asarlar yozdilar. Ular axloqning mohiyatini tushunishga, tushuntirishga harakat qildilar. O'tgan uzoq tarixiy taraqqiyot davrida axloq quyidagicha talqin qilib kelindi:

- kundalik hayot aqliy tajribasi;
 - individning o'z xulq-atvoridan qoniqishi;
 - burchga sadoqat ramzi;
 - ijtimoiy stabillik va tartibni saqlash vositasi;
 - ijtimoiy foydani talab qiluvchi ijtimoiy hodisa;
 - jamiyatda adolatni qaror toptiruvchi vosita;
 - insonlarning o'zaro hamjihatligini ta'minlovchi vosita;
 - vijdon ovozigacha bo'ysundiruvchi vosita;
 - inson hayotining oliy ma'nosini anglash yo'li.
- Har bir inson o'zining butun umri davomida o'zining

qadriyatlar tizimini, o'zining xulq-atvor, yomonlik va yaxshilik, baxt, adolat va boshqa axloqiy kategoriyalar haqidagi tasavvurlarini takomillashtirib boradi.

Dastlabki axloqiy qonun-qoidalar ana shu tanlovni ro'yobga chiqarishga, yana ham aniqroq aytganda, uni osonroq amalga oshirishga xizmat qilgan. Ilk axloqiy qoida «o'zingga ravo ko'rmagan narsani boshqaga ham ravo ko'rma» mazmunida dunyoga kelgan. Uning hozirgi zamondagi o'zbekchasi «pichoqni avval o'zingga ur, og'rimasa o'zgaga ur», «o'zingni er bilsang, o'zgani sher bil» kabi maqollarda aks etgan.

«Axloqning oltin qoidasi» deb atalgan ushbu qoida, bizingcha, eng qadimiy axloqiy talablardandir. Zero xun olish talabi keyinroq paydo bo'lgan va insonning asl mohiyatiga to'g'ri kelmaydigan qoidalardan. Dastlabki axloqiy qonun-qoidalar muqaddas kitoblarda o'z aksini topgan zo'ravonlikka zo'ravonlik bilan javob bermaslik tamoyili asosida yaratilgan.

Ana shu, inson axloqiy hayotining asosi bo'lgan qonun-qoidalar hozir ham o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Odamlar ularni og'ir majburiyat deb bilmadan, dil-dildan bajaradigan zamonning tezroq kelishi uchun tinmay harakat qilishlari axloqiy taraqqiyotdan dalolatdir.

Axloqning tarkibiy tuzilishi murakkab bo'lib, quyidagi elementlardan iborat:

- axloqiy amaliyot-axloqning muhim va belgilovchi komponenti bo'lib, insonning xatti-harakatlari orqali namoyon bo'ladi. Faqat inson xulq-atvorining xatti-harakatlarda namoyon bo'lish orqaligina uning axloqiyligi haqida tasavvurga ega bo'lish mumkin;

- insonning faoliyati, inson tomonidan axloq normalari va prinsiplarining amaliyotga tatbiq qilishi uning axloqiy tarbiyasi, axloqiy madaniyatining ko'rsatkichi hisoblanadi.

Axloqiy munosabatlar – ijtimoiy munosabatlarning ko'rinishi sifatida insonlar tomonidan axloqiy (axloqsiz) xatti-harakatlarni sodir etish jarayonida vujudga keladi. Axloqiy munosabatlarning obyektiv va subyektiv tomoni mavjud. Subyektiv tomoni – bu insonning qiziqishlari, hissiyotlari. Obyektiv tomoni esa – inson uchun imperativ xarakterga ega bo'lgan normalar, ideallar, urf-odatlar, an'analar va boshqa ijtimoiy faktorlar hisoblanadi.

Kishilar axloqiy munosabatga kirishar ekanlar, o'z zimmalariga muayyan axloqiy majburiyatlarni oladilar va muayyan axloqiy huquqlarga ega bo'ladilar.

Axloqiy munosabatlarning shakllangan tizimi mavjudligi ijtimoiy guruh (xizmat jamoasi)da mo'tadil axloqiy ruhiy iqlimni belgilaydi. Xizmat jamoalaridagi axloqiy munosabatlar 3 darajaga bo'linadi:

- 1) boshliqlar va bo'ysunuvchilar o'rtasidagi axloqiy munosabatlar;

- 2) hamkasblar o'rtasidagi axloqiy munosabatlar;

- 3) fuqarolar bilan bo'ladigan axloqiy munosabatlar.

Axloqiy ong – o'z ichiga axloqiy amaliyot va axloqiy munosabatlarga ta'sir ko'rsatuvchi bilimlar, qarashlar, hiss-

iyotlar, norma, prinsiplarni qamrab oladi. Shu bilan birga uyat, vijdon azobi, o'z xatti-harakatidan achinish yoki qoniqish, haqligini anglash kabi axloqiy hissiyotlarni uyg'otuvchi axloqiy o'z-o'zini anglash va axloqiy o'z-o'zini baholashni qamrab oladi.

Masalan, axloq bilan din aloqadorligi masalasida shuni aytish mumkinki, mohiyatan din inson hayotining axloqiylikini taqozo qiladi. Shu bois diniy – shar'iy tamoyillar va me'yorlar, hadisi sharifdagi o'gitlar axloq-odob qoidalari bilan chambarchas bog'liq. Chunonchi, inson eng oliy qadriyat sifatida qat'iy muhofaza etiladi. Din insonni axloqlashtirishning vositasi sifatida ish ko'radi. Demak, diniy taqvo bilan axloqiy talabning ildizi bir xil.

Axloq bilan san'atning o'zaro aloqalari ham juda qadimiy. Har bir haqiqiy san'at asarida asosiy ziddiyat ezigulik bilan yovuzlikning kurashi in'ikos etadi, insonparvarlik, haqiqatgo'ylik, to'g'rilik, adolat, muhabbat, sadoqat singari fazilatlar tarannum etiladi, taqdir, o'lim va o'lmaslik, hayotning mazmuni, baxtga erishish singari muammolar o'rtaga tashlanadi. Axloqiy ideal muammosi har bir badiiy asarda ilgari suriladi.

Lekin ayrim nazariyalari ham borki, ularni axloqsiz deb atash o'rinli. Bunga ko'plab misollar keltirish mumkin. Masalan, mashhur «Maltus nazariyasi». Ingliz iqtisodiyot nazariyotchisi Maltus(1766-1834)ilgari surgan g'oyaga ko'ra, aholi geometrik progressiyaga, iste'mol mahsulotlari arifmetik progressiyaga muvofiq rivojlanadi. Aholi o'sib borib, yer yuzida qashshoqlik, oziq-ovqat yetishmovchiligi vujudga keladi. Shu bois urushlar olib borish tabiiy hol sifatida o'zini oqlaydi. Maltus bu o'rinda urushni targ'ib qilish bilan axloqsizlikning eng yuksak ko'rinishini namoyon etmoqda.

Axloq madaniyati – kishi madaniyatining tarkibiy va ajralmas qismidir. Madaniyatli har bir kishida avvalo, odob madaniyati kamol topgan va odamiylik hislatlari shakllangan bo'lmog'i lozim. Jamiyatda kishining odob madaniyati ijtimoiy turmush tarzini aks ettiradigan, uning mazmuniga mos keladigan madaniyatdir.

Kundalik hayotimizda o'zining samimiyligi, odamiyligi, shirinsuxanligi bilan inson qalbini quvontiradigan, yashartiradigan kishilar juda ko'p topiladi. Bunday kishilarni el-yurt sevadi, ular bilan suhbatlashgan odam rohatlanadi. Buning zamirida shirin, serma'no so'z qudrati turganini ta'kidlashni istardik. Ha, so'z bilan ishning birligi juda katta tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lgan va shunday bo'lib qoladi. Chunki, yoshlarimiz kattalarni kuzatib, ularning o'z so'zlariga vafodorligi, ishi bilan, so'zining uyg'unligiga qanoat hosil qilganlaridan keyingina ularga ergashadilar.

Yuqoridagilardan kelib chiqib shuni xulosa qilish mumkinki, axloq muhim ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga molik bo'lgan masalalardan hisoblanadi, uni yoshlarimiz ongiga, turmushiga, yurish-turishiga qanchalik tez singdira borsak, inson omilini intensivlashtirish uchun shunchalik tez zamin hozirlagan bo'lamiz.

Adabiyotlar

1. Musurmonova O. Manaviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. –T.: 1996.

2. Minavvarov A.K. Oila pedagogikasi. –T.: 1996.

3. Mahkamov U. Ahloq-odob saboqlari. – Toshkent: «Fan», 1994. 134-b.

4. Muxsieveva A.Sh. Oilada milliy tarbiya jarayonining metodik asoslari: Ped.fanl.nomz. ... diss.avtoref. – T.: 2005. 22-b.

5. Ochilov S. Mustaqillik manaviyati va tarbiya asoslari. –T.: 1997.

REZYUME. Axloq masalasi hozirgi davrdagi muhim tarbiyaviy zarurat ekanligi, shaxsda axloqni shakllantirish va qaror toptirish masalasi muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada axloqning funksiyalari va madaniyati haqida nazariy ma'lumotlar keltirilgan. Axloq shaxs shakllanishida asosiy hususiyat ekanligi va axloqning tarixiy taraqqiyoti haqidagi ma'lumotlar yoritib berilgan.

РЕЗЮМЕ. Вопрос нравственности является важной образовательной необходимостью в современную эпоху, большое значение имеет вопрос формирования нравственности и принятия решений в человеке. В статье даются теоретические сведения о функциях и культуре нравственности. Освещены сведения о том, что нравственность является основным признаком в становлении человека и историческом развитии нравственности.

SUMMARY. The issue of morality is an important educational necessity in the present era, the issue of forming morality and decision-making in a person is of great importance. The article provides theoretical information about the functions and culture of morality. The information about the fact that morality is the main feature in the formation of a person and the historical development of morality is highlighted.